

A hetvenéves Budapest

Az 1943. esztendő Budapest hetvenéves jubileumát hozza. A jubileumi esztendőre a kultúrában olyan magasra emelkedett budapesti közönségnek ismernie kell a három városból egy várossá lett Budapest történetének azt a részét, amely az egyesítési törekvésekre vonatkozik. A MAGYAR FŐVÁROS igyekszik „A hetvenéves Budapest” címmel rövid foglatban sorozatba tömöríteni az érdekes és megismerésre méltó történeti adatokat.

XXVIII

Jókai súlyos vádja a dzsentrri ellen

A nov. 29-iki ülés szenzációja Jókai Mór fel-
szólalása volt.

— Egészséges népképviselőt az, mely Budapestet városossá, Magyarország nagy metropolisává képes tenni — kezdte beszédét.

Azután arról beszélt, hogy Buda-Pest és Óbuda egyesítése körül milyen rengeteg partikuláris érdek merül föl. Ezeket összegeyztetni valóban államférfiúi feladat. Ahány gyűlésen ilyen partikuláris érdekekről volt szó, mindenütt azt hangoztatta:

— Mondjunk le, uraim, a helyi viszonyokhoz kötött aprólékos érdekeinkről, a törvényhozás oly törvényt fog hozni, mely ezen csekély veszteségek helyett, melyeket most elszenvedünk, oly nagy nyereségeket fog adni mindenkinek, melyek által bőven leszünk kárpótolva és amiben saját érdekünkben nem leszünk kárpótolva, azt nekünk kárpótolni fogja a haza emelkedése, a főváros felvirágzása.

Megfesti a képet, milyen lesz a budapesti virilizmus:

— Ha a virilis intézményt elfogadjuk, Buda két kerüléte, de különösen Óbuda csaknem egészen virilis képviselő nélkül marad. De még akkor sem fog egész Pestnek jutni az oroszlátrész, még Pesten is három városnegyed a virilis képviselőből csak morzsalékot fog kapni és a virilis képviselőnek egész zöme két városnegyed számára lesz fenntartva. (Élénk helyeslés balfelől.) Ez fog irányt adni, ez fogja képviselni Buda-Pestet és ez fogja előtérbe tolni azon érdekeket, melyek saját magának érdekei. Évtizedek óta foly a küzdelem a pesti zsentri és a pesti mezítlábosnak esúfolt világ között. Méltóztassanak elnézni a város két végére, az északi és a déli végére. A kövek beszélnek. Minden előny, miben lehetett részesíteni, miben kellett községileg részesíteni a lakosságot, minden előny megadatik az északi résznek, minden hátrány a délnek.

— A lőporos magazinokat, — folytatta — melyek kellemetlenek az északi villák tulajdonosaira

nézve, átteszik a Ferencváros határába, hogy ez ne épülhessen, sehová se terjedhessen. Midőn elhatározottat, hogy a vámház a déli részen épüljön, csaknek kihúzták a minisztert a bőreből. Az azonban mégis sikerült a dzsentrinek, hogy a vámház átellenében levő híd eszméje elejtett és építettik helyett egy másik híd a Margitszigettel átellenben, úgyhogy most az összes kereskedelmi áruknak elkezdve a vámházról a Margitszigeti hídig csaknem egy német mértföldnyi utat kell a városon keresztül tenni. Kiút a kolera, a miazmákat terjesztő anyagokat elszállítják a Ferencvárosba. Mindent, ami árt, mindent, ami szenny, el kell küldeni a nem protezsált városrészekbe. Csak mikor haszon van a szennyből, azt meg kell tartani a protezsált dzsentrri számára.

— Mindaz, ami nem látszik, de legszükségesebb, így például a kanalizáció, el van napolva, mert hiszen ez nem drágítja meg az illetők földének értékét, legfőlegb egészséget ad az összes lakosságnak és mindazt, ami cifraság, ami látható, azt nagy sietve vezetik keresztül. Hol van még Buda? Hiszen az ötven mértföldnyire esik tőlünk és ötven évvel van hátrább nálunk. Elhatározták a török árok beboltozását, de még hozzá sem fogtak; Buda számára voltak tervezve kikötők, raktárak stb., de mindezekről most már szó sincs. Eddigelé mesterségesen volt minden oda-irányozva, hogy egy Buda-Pesten üzérkedő dzsentrri foglalja el javadalmát a községnek; pedig most még csak féllábbal volt benne ezen dzsentrri a képviselőtestületben, még csak választás útján jutott bele a java quid tunc, hogyha tömegesen bejut oda? (Élénk helyeslés)

Beszéde végén keserűen vágta oda nagy derűltség közben a kormányznak:

— Legyenek megnyugodva képviselőtársaim a túloldalon, a virilis törvény (a törvényhatóságoké) a jelen kormány számára készült és élni fog mindaddig, míg az megtér a maga atyáihoz (Nagy derűtség), akkor ez (a fővárosé) is követni fogja az ő szüleit. (Derűtség.)